

Сектор культури, молоді та спорту Теофіпольської
райдержадміністрації
Теофіпольська центральна районна бібліотека

« Чарівне місто над Полквою »

вірші поетів - земляків до 600 річчя Теофіполя

Теофіполь
2020

Кожна людина найбільше любить той край, де народилася і живе. Для нас найдорожчий куточок на землі – Теофіполь. В 2020 році нашому містечку виповнюється **600 років**. Ми пишаємося своєю давньою величною історією, славними талановитими людьми.

З цієї нагоди, до вашої уваги вірші наших поетів – земляків!

Андрій Борболюк

Народився 15 грудня 1943 року в селі Ленінка Теофіпольського району, в селянській сім'ї. Батько і мати працювали в колгоспі.

Після закінчення початкової школи в рідному селі, продовжував навчання у Гаврилівській середній школі, яку закінчив у 1961 році, здобувши середню освіту. Період 1963 – 1966 рр. служив строкову службу у збройних силах Радянського Союзу. Після демобілізації почав працювати у сфері будівництва та експлуатації автомобільних шляхів у Теофіполі на різних посадах. Ветеран праці, дитина війни, учасник народного хору пенсіонерів. В теперішній час на заслуженому відпочинку.

З дружиною зростили двох дітей – дочку і сина. Допомагаємо рости та виховувати чотирьох онуків.

Мій Теофіполь – місто моє рідне

Мій Теофіполь - місто моє рідне!
полум'яні сади, зелені гаї!
Кущі верболозу над річкою Полквою,
Тут друзі хороші мої.
Як гарно моє містечко світлом сяє,
Коли цвітуть навколишні сади,
Рожевий цвіт всю землю прикрашає,
Як оберіг від всякої біди.
Блищать росою листя на зорі
І солов'ї своє виводять соло,
Вишневий цвіт у кожному дворі,
А влітку стиглі ягоди навколо.
Лист в золоті осінньої пори,
В осінній час зриває листя вітер,
Коли посипиться з гори сніжок –
На зиму сад наш засинає.
Нові будинки збудували в полі –
Сади відразу вирости і там,
Як символ міста, символ щастя й долі,
Нехай цвітуть на вічну радість нам.
Тече дзвінкий струмок попід горою,
Його цілюще живить джерело,
Дзюрчить повз мене чистою водою,
В моєму серці рідне ожило.
Мій Теофіполь герб свій має,
У ньому злились символи віків,
Нехай він від негараздів захищає,
Відродить славу всіх наших віків.

Андрій Борболук

Валентин Дузяк

Народився 4 серпня 1948 року.

Після закінчення середньої школи працював секретарем школи-інтернат, завідувачим бібліотекою. Закінчив Львівський державний університет ім. І. Франка. З 1972 року займає творчі посади в редакції «Червона зірка», а з 1991 по 2000 рік очолює журналістський колектив : районної газети «Життя Теофіпольщини». З 2001 року завідувач інформаційно - аналітичним відділом телерадіокомпанії «Теофіполь». Голова районної Національної спілки журналістів України.

Віват, Теофіполь!

Пливають віки, за роком рік
нестримно час у далеч лине
й сьогодні на календарі
вже шестисоті іменини.
Знайти би рідкісний метал
не для багатства – для моніста,
бо зріє думка давно та -
вквітчати герб Божого Міста.
На заздрість лютим ворогам
попри чужинських орд навали
живе та квітне наш Човган,
хоча біди зазнав чимало.
Камінь, Чолган і Теофіполь –
то для історії лиш згадка,
насправді ж літопис цей кров'ю
предки писали для нащадків.
Як відгомін далеких днів –
набіги татарви зненацька,
нестерпний гніт князів, панів.
Була і вольниця козацька,
коли Богдан коней поїв
у нашій Полтві, клич побідний –
тріумф після смертних боїв
із ляхом за свободу бідних.
Хрестила й глитаїв нагайка,

коли кипів народний гнів
і Северин наш Наливайко
вчив розуму лихих панів.
А ще ж повстання Палія,
і Коліївщина, й чубаті гайдамаки,
коли не йшлося, що хата не моя
і люд ходив на зло в атаки.
...Мужніли хлопи у борні,
мінялись клани, покоління,
і дуже хочеться мені
своє знайти у тім коріння.
До мене осінь вже прийшла,
і сивина вляглась на скроні,
стою в задумі край села,
немов лелека на осонні,
і хочу глянути крізь роки,
спізнати предків імена,
криниця роду преглибока,
спробуй сягнути у ній дна.
...Іван, Максим Денис, Паладій,
А далі хто в тій глибині?
Яке ім'я, який прапрадід?
Ніхто не скаже вже мені.
Сказав поет: в панцир закуто.
А все ж таки вони були,
хоч імена давно забуті,
та нам життя вони дали.

Я теж пірну у ті глибини,
доповню той провічний ряд
й згорю також, як член родини,
немов у небі зорепад.
Але, повірте, не ридаю
(той, хто вродився, мусить вмерти),
бо переконаний, бо знаю,
що є на кого нам опертись.
Є віра в те, що наша зміна
спини не зігне у покорі,
повік не стане на коліна;
купатимуться в Полкві зорі,
лунати буде сміх дитячий,
поки серця у нас гарячі.
Я вірю й шлю щирі слова:
Теофіполю – віват!!!

Валентин Дузяк

Євгенія Кренціглова

Народилася 6 березня 1947 року в селі Поляхове Теофіпольського району. В 1965 році закінчила Поляхівську середню школу, в 1967 Хмельницьке педучилище, а в 1975 році закінчила Кам'янець - Подільський педінститут імені Затонського.

З 1967 по 1969 роки працювала вчителем початкових класів. З 1969 по 1977 роки - секретар Теофіпольського райкому комсомолу, з 1978 року працювала на посаді заступника директора Новоставцівської середньої школи по виховній роботі.

Поезії Є. Кренціглової друкуються в періодичних виданнях, районній газеті «Життя Теофіпольщини».

З 2006 року вийшла на пенсію із званням «Старший вчитель», нагороджена медаллю «За доблесну працю».

В даний час - голова первинної ветеранської організації.

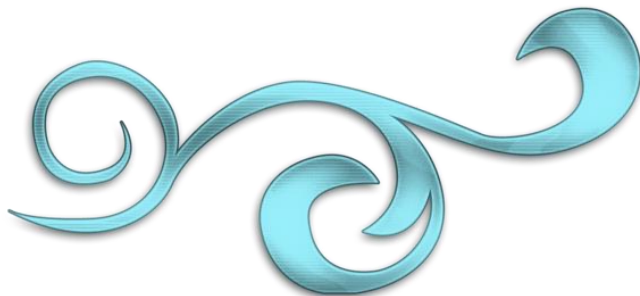

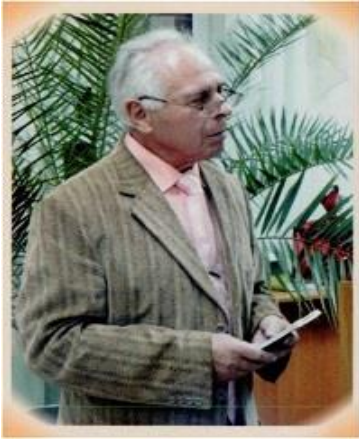
Я – Теофіполь

Стою над Полквою я шість століть,
Як України нашої історія жива.
І хоч пройшло чимало літ,
У моїх спогадах вона неначе ожива.
Я згадую свої ті перші кроки,
Коли я назву Камінь тоді мав.
Хоча були важкі отії роки,
Проте науку гарну я дістав:
І наших предків нездоланних
Навколо себе гуртував.
Мені ніколи не забути
Богдана смілії полки,
Які боролися, щоб доленьку щасливу здобути,
Щоб Україна була вільна навіки.
Моя княгине, Теофіліє!
Від згадки серденько радіє.
Ти нам нове життя дала:
В науку, в духовенство повела.
Своїм ім'ям мене ти нарекла.
Я пам'ятаю грізні роки,
Коли народ на боротьбу з фашизмом став.
До Перемоги то були важкі кроки
За Батьківщину не один життя відав,
Вклоняюсь низько я Тарасу
За те, що вчив любити Україну
Його слова й нині на часі,
Дух Кобзаря завжди над нами лине.

Я вдячний тим, хто в серці із любов'ю
І нині рідний край наш боронить
Це патріоти з ворогом ідуть до бою
І їх ніхто не спинить ні на мить.
А зараз ще й лютує пандемія
Від горя моє серденько німіє.
За що ти, Боже, нас отак караєш?
Ми - невмирущі, ти ж про це знаєш.
А може ми забули Боже слово:
Любити ближнього, не кривдити нікого,
Творить добро старим й малим
І шанувати, хто для нас є дорогим.
Спасибі тим, хто поле сіє,
Тим, хто історію леліє
Її не стерти! Ні! о, ні!
Вона творилася в борні.
Любов і шану я складаю тим,
Хто дбає, щоб земля була багата і квітуча, як розмай.
Всі добрі справи хай вінчає
Наш український пишний коровай!

Євгенія Кренціглова

Леонід Куций

Народився 12 листопада 1940 року в селі Великий Лазучин Теофіпольського району. У 1954 році закінчив сім класів Великолазучинської семирічної школи, а в 1957 році - Базалійську середню школу. У 1958 році вступив у Новоград-Волинське авіаційне військове училище. Звідси переведений у Вольське авіаційне військове технічне училище, яке закінчив у 1961 році. У 1977 році закінчив Московську військову політичну академію. Обіймав посади заступника командира з виховних питань: командира пункту ракетної дивізії, командира військової бази, командира експериментально-випробувальної частини другого космічного управління південного полігону, командира ракетного полку стратегічного призначення, начальника школи прапорщиків.

У 1985 році звільнився із Збройних сил, маючи військове звання полковник.

Леонід Куций свої ранні твори і статті публікував у військовій пресі, у місцевих цивільних газетах. Друкувався у журналі «Перець», газетах «Віта», «Гаківщина», «Камертон», «Вінничина», «Громада і закон», «Життя Теофіпольщини» та інших.

Наш Теофіполь

Хода часів невпинно діє,
Міняє назви сіл і міст,
Несе зворушливі події –
Новий в життя привносить зміст.
І Теофіполь – княжий Камень
Життя і вигляд свій міняв
І наших предків нездоланних
Довкола себе гуртував.
Єдине з ним у нас коріння
І плину долі спільний шанс:
Епох суспільні потрясіння
І щастя сплески в мирний час.
Він грав завжди вагомі ролі,
Події знав не мимохідь –
Живий носій людської долі,
Жива історія століть.

Леонід Куций

Тадеуш Островський

Моє рідне село Борщівка у прямому розумінні цього слова, означає назву славнозвісної української страви. Народився я 15 квітня 1949 року. Ось і минула моя 71 – ша весна.

Навчався у старій попівській оселі, яка була початковою школою, згодом – у Велико – Лазучинській восьмирічці, а наостанок закінчив Базалійську десятирічку. Також закінчив Севастопольське МПТУ № 7 з відзнакою.

Здобув професію журналіста у Львівському державному університеті ім. І.Я. Франка. Працював монтажником у Севастопольському БУ, старшим піонервожатим Велико – Лазучинської школи, більш як 36 років у редакції Теофіпольської районної газети.

Член Національної Спілки журналістів України з 1986 року, удостоєний Нагрудного знака, Дипломант Всеукраїнського журналістського конкурсу « Суспільство для всіх ». Із красенем Теофіполем поєднав свою долю 50 років тому. Тоді яскравіше цвіли каштани і липи, а зорі над Полквою і досі сяють яскраво.

ВЕЛИЧАЛЬНА ТЕОФІПОЛЮ

Вже червень пригасив каштанів ліхтарі,
А липень посміхнувся медовим цвітом,
Чарують співом Божих- Храмів дзвонарі...
Наш красеню із шестисотим літом!

А Теофілія тоді й не знала,
Коли Чолган ім'ям своїм назвала
Що власність недоторкана княгині
Нащадкам стане подарунком нині.

Звучить мелодія нестримних Полкви вод
У плескоті століть – без фальші ноти.
Славетно тягне твій гігант – цукрозавод,
Гудуть набатом потемнілі доти.

А більшовицька влада й не гадала,
Коли костел- пекарню зруйнувала,
Що оживе католицька святиня,
Воскресла в ній у мармурі княгиня.

Ген за Норцем в обіймах квітів і хлібів
Єврейська там могила не примітна,
Тут сотні жертв фашистських і «своїх катів»...
Тут спить дитя на вбитій матері вагітній.

Вже вся Небесна Сотня у лампадках лип,
І наче чути Пам'ятного Знака схлип
Із Дошки дивляться атовців гордо очі,
Їм сонцем й небом прапори тріпочуть.

О, скільки чорних бід в твоїм житті було -
Репресії і геноцид, неволя,
Прибалтів, шляхти і татарви криваве зло...
Однак тобі щастила краща доля.

Тебе всі Божим містом називають
І, навіть, вороженьки добре знають
Що всім смертям назло ти виживаєш
Тепер коронавіруса долаєш.

Століття сьомого ступив ти на поріг,
Нового третього тисячоліття.
Для багатьох меншин ти став, як оберіг
Як орден чи медаль за довголіття.

Як не любити велелюдний твій базар,
Купайла на ставку і стадіоні,
Скорботу в скверику Героїв шлюбних пар,
Сталевого коня ланів на троні...

Наш Ангеле! Прадавній центр плугатарів,
Гостинний, навіть в зимку солов'їнний,
Хай квітне доля славних дочок і синів
Твоїх та усієї України!

Від автора

Норець – притока Полкви на південно-східній околиці Теофіполя. Одна із легенд про цю малу річку нашого району відає... в древності вона була настільки широкою, що стріла татарина не долітала і середини.

Гадеуш Островський

Віра Пухніченко

Народилася 24 квітня 1956 року в с. Городище Рівенської області Костопільського району. Освіта середня – спеціальна (культпрацівник). У 1973 році закінчила Теофіпольську середню школу.

У 1975 році закінчила Кам'янець – Подільське культосвітнє училище.

1976 рік – директор Сутковецького СБК (Ярмолинецький район Хмельницької області).

1977 рік – інструктор Ярмолинецького РБК.

1980 рік – директор Ярмолинецького РБК.

1989 рік – художній керівник Теофіпольської центральної районної лікарні.

1992 рік – інженер з цивільного захисту Теофіпольської центральної районної лікарні.

З 2006 року – Член Національної Спілки Журналістів України.

З 2007 року – Голова ТРГОІ « Союз Чорнобиль України » на громадських засадах.

З 2010 року – Депутат Теофіпольської селищної ради. Має двоє дітей і шестеро онуків.

ТЕОФІПОЛЬ

Моє містечко, рідний Теофіполь,
Хоча ти мав багато назв в свій час,
Але тебе змогли ми полюбити,
Бо рідним став для кожного із нас
Такий поважний вік сьогодні в тебе,
Аж шість століть минуло з тих часів
І ти жило, міцніло, розвивалось,
Тепер стоїш в усій красі своїй.
Твій скарб - то люди мужні та невтомні,
Народ, який історію зберіг,
Моє містечко, любий Теофіполь,
Ти Батьківщини рідної поріг.
Над Полквою прокинувся світанок
І в чистих росах сонечко встає,
Чудовий краю, рідний та коханий,
Ти - Боже місто, так воно і є.

Віра Пухніченко

Володимир Романюк

Народився в с. Новосеменів Білогірського району Хмельницької області.

З 1951 року проживав в с. Турівка Теофіпольського району. Навчався в місцевій семирічці. В 1960 році закінчив Теофіпольську середню школу

і професійно - технічне училище. З 1962 року по 1965 перебував на службі в Радянській Армії. У 1966 та 1968-х роках працював секретарем комітету комсомолу Теофіпольського професійно - технічного училища. У 1969 році обраний секретарем Теофіпольського районного комітету комсомолу, де працював до 1973 року. У 1975 році закінчив Вищу партійну школу при ЦК КПРС. 1973 року по 2003 рік працював начальником відділу культури Теофіпольської райдержадміністрації. Двічі лауреат Всесоюзних оглядів самодіяльної художньої творчості. Член вченої Ради Теофіпольського відділу Центру дослідження історії Поділля і Південно – Східної Волині інституту історії Національної академії наук України при Кам'янець - Подільському державному університеті. За багаторічну невтомну працю нагороджений державними нагородами.

Мій Теофіполь

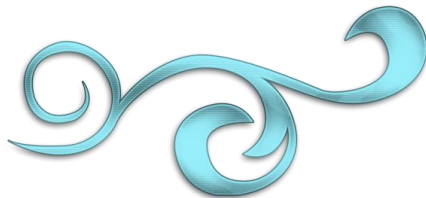
Верби схилюлись і коси купають,
Удалич тече моя Полква – ріка.
Тут народились і тут ми зростали,
Тут наша юність у мріях пройшла.

Мій Теофіполь, моя Україно,
Хліба золотисті, пісні солов'я!
Мій Теофіполь, моя Батьківщино,
Колиска, надія і радість моя!

Доти, як спогад, стоять понад ставом,
Відлуння далеких опалених літ,
В день Перемоги правнук з ветераном
Перший з весною кладуть сюди цвіт.

Вперше з тобою тут сонце стрічали,
Купались у квітах, де берег ріки.
Звідси батьки нас в життя проводжали,
В незвідані нами раніше шляхи.

Володимир Романюк

Теопіль

Йдуть в історію століття –
Теопіль мій стоїть,
Розквітне на радість дітям,
Як же ним не дорожить ?

Тут Хмельницький із боями
В польське лігво шляхту гнав,
І лишилися кургани –
Пам'ять тих геройських справ.

Тут в Велику Вітчизняну
Наші стали в бій батьки.
Битву виграли незнанну,
Як вояки – козаки.

І стоїш ти непохитно
В тихій зелені садів.
Зустрічаєш всіх привітно,
Як Всевишній повелів.

Володимир Романюк

Останній дзвоник

Знову вкотре іду я до школи,
Йду на прощальний дзвінок,
Де б не був – не забуду ніколи
Перший – останній урок.

Теофіполе, школо моя,
Це юності пройдені роки
Теофіполь і школа моя –
З коханням то перший наш дотик

Всім тут вперше відкрилась дорога
У ще незнайомий нам світ,
Кожен мріяв з шкільного порога
Про гідний життєвий політ.

Шкільні миті назавжди zostались
В спогадах кожного з нас
І думками та серцем вертались
У незабутній наш клас.

Вже берізки березами стали.
У п'ятім садили ми їх.
Школо! Як щемно зозулі кували,
Коли вийшли з обіймів твоїх.

Вже вкотре іду я до школи.
Немов на останній урок.
Бережу й забуду ніколи
З весною прощальний дзвінок !

Володимир Романюк

Галина Фесун

Народилася 29 липня 1955 року в селі Новоставці. В 1972 р. з відзнакою закінчила Новоставецьку середню школу. Писати почала після школи. Десь 15 років друкуюсь в районній газеті. Працювала зав- клубом, секретарем комсомольської організації, вагарем, завідуючою колгоспної їдальні, в ланці. З 1981 р. працювала робочою в їдальні Райсільгосптехніки. З 1997 р. працювала техпрацівницею в бухгалтерії Райсільгосптехніки.

В 2010 році вийшла на пенсію. Заміжня. Виростили троє синів. Маю троє онуків.

Теофіполь в моїх спогадах

Білий Камінь. Чолганський Камень. Чолган (в народі Човган). Теофіполь. 600 років в історії, а до цього невідомо скільки. Залишилась мить цієї історії і в моїх спогадах...

Тихенько і лагідно-лагідно:

- Вставайте, діти, підемо по хліб.

Заворушились ми з братиком Іваном. За вікном ледь сіріло. Спати ой як ще хочеться, але ми добре знали, що йдемо по хліб. Іти потрібно до Човгана, а це більше, ніж три кілометри. Там, біля школи, над дорогою, стояв дерев'яний ларьок, а в ньому з якоїсь години (коли привезуть) продавали хліб: одну буханку на руки (цей хліб чомусь пахнув бензином). Швиденько вдягнувшись, пірнули в ранкову прохолоду. Полопотіли за мамою по дорозі, збиваючи пилюку. Були ми ще зовсім маленькі. Йшли ми не одні і йшли швидко, бо потрібно було зайняти чергу. А людей – купа!

Сонечко вже геть підбилось. Втома важка. Нарешті Хліб. І люди кинулись до віконечка. Ніхто ні на кого не дивився. Яка черга?! Всі бачили тільки Хліб! А він свіжоспечений так лоскотав ніздрі... Ось і ми біля віконечка. Ми з братом попереду, щоб продавчиня бачила, що ми є, а мама за нами. Взяла Хліб і передала якомусь дядькові, а сама заходилася нас рятувати, бо задушать. Коли виштовхались з того натовпу, дядька і слід простиг... Мама в просьбу, ми – в плач. А хліба нема і грошей нема, і сандалик з моєї правої ноги і досі там... Додому ішли перетомлені, голодні, під палючим сонцем...

Школа. Вчилися гарно. Прийняли в жовтенята. Урочисто прикріпили на груди зірочку з фото, на якому «хлопчєня з розумними очима». І жовтенята обов'язково

повинні були щоденно носити на грудях цю зірочку з «вічно живим Володею Ульяновим».

Далі – піонери. Загони. Дружини. Зльоти. Зльоти уже в Теофіполі на тому місці, де зараз стадіон (там ще були такі великі камені, казали, що то залишки якогось замку чи фортеці). Могутній голос: «Піонери, до боротьби за справу Комуністичної партії Радянського Союзу (і, як вибух,) будьте готові!» Різкий змах правої руки над лобом і дзвінке кілька-сотенне «Завжди готові!». За яку справу? До якої боротьби? Не всі 10 – 15 річні діти усвідомлювали, але були «Завжди готові!»

А комсомольські конференції, пленуми. Повна зала у старому будинку культури... І знову ж таки : «Если партия сказала – надо, комсомол ответит – есть!» Таке було... А якщо ти не згоден – догану вліплять, чи з комсомолу виключать... Яка ганьба! Ще й в райком викличуть...

Старі одноповерхові будівлі лікарень над ставом. Зберігся один, там зараз будинок творчості.

Старий ярмарок. Довгі дерев'яні столи, а над ними дерев'яні дашки. П'ятачок для худоби: корови, кози, вівці. Коней не було. Коні були в куркулів...

«Залізна лавка», де зараз костел. Ще донині збереглися шумовка, пральна дошка і дві каністри на гас там куплені. Оце якість!

Металевий солдат у скверіку припав на одне коліно, нагадував про Велику Вітчизняну війну. А поруч невеличка аптека, одна на цілий район. Всіх рятувала.

Чайна, (де зараз магазин «Лілея»). Невелика зала і гіллястий фікус у великому дерев'яному ящику. Скільки він відфільтрував диму з викурених «Шахтерских» і «Беломор – каналу». Скільки випив недопитого пива! Вистояв! Хто ж то його приютив?

І Теофіполь був би не Теофіполь без євреїв. А їх трохи було. Старенькі драні хати... Як ми, дітлахи, раділи їхньому приїзду в село. Старенька конячина, розхитаний віз, на якому повно торбів і всякого дрантя, за яке ми вимінювали глиняні півники-свистунці і пищалки, а мами – перець, лаврові листочки і тернові хустки на свято. Ото була радість! Ми випроводжали їх аж за село. А ще незабутні, шановані, мудрі учителі... Найбільше запам'ятався найкращий вчитель фізкультури – історик нашої школи Крепель Микола Йосипович.

У Теофіполі на старому кладовищі, недалеко від дороги, витесаний з каменю стоїть куб, зверху лежить куля, а поруч лежить на землі кругла колона біля двох метрів довжиною, напевне дуже важка...

Мій дід Фесун Степан Степанович розповідав, що наш рід походить з Донських козаків. Я стала шукати коріння і знайшла цю могилу. Про неї ніхто ніде не згадував. Лише маленьке повідомлення у районній газеті, про те, що організація О. Рея «Славь» трохи підремонтували цю могилу... А про Донський козачий полк читала колись, що його солдатів лікував у 1835-1836 роках лікар Й.Ф. Гартман. Більше нічого надрукованого не знайшла. А на сторонах цього куба написано:

1. «Прахъ ... здесь почивает, ... тебя прохожий ожидает. Пожалуйста остановись, вздохни о нем и помолись».
2. «Под сим лежить прахъ Сотника Евфимия Федотова Губкина, Войска Донского, умершаго въ 26 день июня 1852 года на 27 году от рождения».
3. «Помяни единственного сына от Командира Донского казачьего №2-го полка Подполковника Губкина»
4. «Скажите на родном Дону,
Что я нахожусь в плену,

В такой стране,
Которой имени не знаю,
Но ясно понимаю, что тут готовится.
И всех людей пленить
И никого не возвратить».

Ось така історія. Хіба не цікаво? Не так уже й давно це було, а мало хто про це й знає...

Розбудова... Велика розбудова. Про неї розповідав мені старший брат Коля, який працював електрогазозварювальником у комунгоспі. Не раз і вночі приходилося працювати, бо потрібно було здати об'єкт до призначеної дати, чи якогось ювілею. А тоді було строго. Не одну новобудову він зліпив до купи. Бо був він не просто зварювальником, а висококваліфікованим зварювальником – водолазом. Три з половиною роки прослужив у морфлоті у Владивостоку. Про ту розбудову дуже гарно на сторінках «Життя Теофіпольщини» розповів Аркадій Медвідь.

А потім... «той мурує, той руйнує...». Все пішло шкереберть. Зруйнували все. Залишилися лиш лікарня і пекарня, дякуючи Лебединському В. та Люлькові М.

Будемо знову розбудовувати, бо прийдешнім, якщо вони залишаться, потрібно буде теж щось робити. Дуже гарно зберегли ще свої робочі кабінети і ... природу.

Протруєною стрілою б'ють у груди погруддя Г. Попружного та Ф.Франчука. За що?

Дороге, віковічне, миле містечко, витримки тобі і процвітання.

Ми любимо тебе і шануємо, рідний наш Теофіполь!

Галина Журба.

Склала:

**Відповідальна
за випуск:**

Л. Л. Кравченко

С.А. Рудик